

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ก
ภาพการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

ภาพที่ 1 : สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล ที่อยู่ : 282 ถ.ยন্ত্রการกำธร หมู่ 1 ต.ฉลุง อ.เมือง จ.สตูล 91140 โทรศัพท์ 074-799-338 โทรสาร 074-799-223

สัมภาษณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

ภาพที่ 2 : สัมภาษณ์นายอรุณ อูมาจิ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559

สัมภาษณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

ภาพที่ 3 : สัมภาษณ์นายอำเภอ ดิงลาห์ รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559

สัมภาษณ์คณะไต่สวนศาลจังหวัดสตูล

ภาพที่ 4 : ศาลจังหวัดสตูล ที่อยู่ : ถนนสินีวิถี ตำบลพิมาน อำเภอเมืองสตูล จังหวัด สตูล 91000

โทรศัพท์ 0-7471-1078 โทรสาร 0-7472-5169

สัมภาษณ์คณะโต๊ะยุติธรรมศาลจังหวัดสตูล

ภาพที่ 5 : สัมภาษณ์นายหมัดอุสैन หมัดหมัน คณะโต๊ะยุติธรรมศาลจังหวัดสตูล
เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและหนังสือขอความอนุเคราะห์

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา	วิทยาลัยอิสลามศึกษา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอูเซ็ง	วิทยาลัยอิสลามศึกษา
3. ดร.อัสมัน แตอาลี	วิทยาลัยอิสลามศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขานุการ โทร.084-6335944

ที่ มอ 751/ว 123

วันที่ 1๘ มกราคม 2559

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา

ด้วยนายทนงศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

IPH

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขานุการ โทร.084-6335944

ที่ มอ 751/ว 123

วันที่ 1๕ มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง

ด้วยนายทองศักดิ์ หมาดทึง นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยมี ดร.ซาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยีสุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

IPH

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขานุการ โทร.084-6335944

ที่ มอ 751/ว 123

วันที่ 16 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อัสมัน แตอาลี

ด้วยนายทองศักดิ์ หมาดทึง นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง พิษนัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง พิษนัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

Pr

ที่ ศร 0521.2.08/ว 114

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรุดรมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว ๑๑๙

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ซาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว 119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน อีหม่าม / คณะกรรมการประจำมัสยิด.....

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมดาทัง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ
โทรศัพท์ 084-6335944
E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว 119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลสุระสมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทงศักดิ์ หมดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน คณะศึกษาศาสตร์ประจำศาลจังหวัดสตูล

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทัง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขออนุญาตเผยแพร่จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง พิษัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิษัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่าน ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะมีประโยชน์เฉพาะการศึกษาเท่านั้น จึงขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

2. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านวิชาการ“พิษัยกรรมในอิสลาม”โดยใช้วัดระดับตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยในประเด็นความรู้ ความเข้าใจของผู้ที่ปฏิบัติหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงในเรื่องพิษัยกรรมในอิสลาม จะใช้คำถามที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบว่าถูก หรือผิด หรือไม่มั่นใจ แล้วจะนำผลลัพธ์มาประมวลค่าเพื่อหาระดับมาตราส่วนดังกล่าว

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด / สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็น เสนอแนะต่อการทำพิษัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามและตอบทุกข้อ โดยระบุข้อความหรือทำเครื่องหมาย V ลงใน

ตามสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ชื่อ-สกุล.....

2. อายุ..... ปี

3. เพศ ชาย หญิง

4. ตำแหน่ง.....

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการทำพิษัยกรรม

(ระบุตำแหน่ง).....

- อีหม่าม ประจำมัสยิด.....
- คณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (ระบุตำแหน่ง).....
- คณะโต๊ะเยติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล
- นักวิชาการศาสนาในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (ระบุตำแหน่ง).....
- มุสลิมและมุสลิมะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (ระบุอาชีพ).....
- มุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (ระบุอาชีพ).....
5. ประสบการณ์การทำงาน/ประสบการณ์ในตำแหน่ง.....ปี (สำหรับผู้มีตำแหน่ง)
6. การศึกษา
- 6.1 ระดับการศึกษาด้านสามัญ ชั้นประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย ปริญญาตรี
- อื่นๆ ระบุ.....
- 6.2 ระดับการศึกษาด้านศาสนา
- อิบติดาอีย มุตาวัสตีฎ
- ชานาวี ปริญญาตรี
- อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามและทำเครื่องหมาย (✓) หลังคำถาม (ข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 30) ตามความรู้ของท่าน และข้อที่ (31 ถึงข้อที่ 45) ให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ผลกระทบในด้านต่างๆ และแนวทางการแก้ไข โดยพิจารณาตามระดับการประมาณค่าเป็นคะแนนดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด   2 หมายถึง ระดับน้อย
- 3 หมายถึง ระดับปานกลาง   4 หมายถึง ระดับมาก
- 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 (จากข้อ ที่ 1-30)

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
0	พินัยกรรม (الوصية) ตามหลักศาสนา หมายถึง การสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งจะมีผลภายหลังเสียชีวิตไปแล้ว	✓		

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
00	อนุญาตให้ทำพินัยกรรมให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองและทายาทได้		✓	
000	การทำพินัยกรรมนั้นจะต้องไม่เกินเศษหนึ่งส่วนสามของทรัพย์สินทั้งหมด			✓

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 (จากข้อ ที่ 31-45)

ข้อที่	สาเหตุ / ปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล	ระดับ				
		5	4	3	2	1
0	การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลาม		✓			
00	ผู้ทำพินัยกรรมนั้นยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม			✓		
000	ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจากไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย				✓	

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
1	พินัยกรรม (الوصية) ตามหลักศาสนา หมายถึง การสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งจะมีผลภายหลังเสียชีวิตไปแล้ว			
2	อนุญาตให้ทำพินัยกรรมให้แก่บุพการี (บิดามารดา) และทายาทได้			
3	การทำพินัยกรรมนั้นจะต้องไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด			
4	พินัยกรรมในอิสลามนั้นมี 5 ประเภทด้วยกัน คือ วายิบ มุสตะฮับ บะฮะฮฺ มุบาฮฺ มักรูฮะฮฺ และหะรอม			

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
5	ไม่มีพินัยกรรมใดๆ แก่ทายาทผู้รับมรดก			
6	การทำพินัยกรรมนั้นจะต้องมีพยานรับรู้อย่างน้อย 4 คน			
7	พินัยกรรมของผู้หนึ่งจะมีผลได้ก็ต่อเมื่อเขาได้เสียชีวิตลง			
8	ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเขียนพินัยกรรมด้วยตัวเองเท่านั้น จะใช้คำพูดเพียงอย่างเดียวถือว่าใช้ไม่ได้			
9	พินัยกรรมที่ถูกต้องถึงจะไม่มีพยานถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ในเมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยตัวเอง			
10	การทำพินัยกรรมถือเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินมากมาย			
12	หากผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมมากกว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด ย่อมถือว่าการทำพินัยกรรมนั้นเป็นโมฆะ ยกเว้นในกรณีที่ทายาทยินยอมให้			
13	การทำพินัยกรรมที่ต้องห้ามนั้น คือ การทำพินัยกรรมที่บริจาคเพื่อสาธารณกุศล เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ห้องสมุดและอื่นๆ			
14	การทำพินัยกรรมโดยมีเจตนาทำให้ทายาทเสียประโยชน์ และกีดกันไม่ให้ได้รับส่วนแบ่งตามที่ศาสนากำหนด ถือว่าสิ่งที่น่ารังเกียจ			
15	หากผู้ทำพินัยกรรมมีทรัพย์สินอยู่เพียงเล็กน้อยและมีทายาทที่ยากจน การทำพินัยกรรมนั้นถือว่าหะรอม			
16	การทำพินัยกรรมยกทาสมุสลิมให้แก่คนต่างศาสนานั้น ถือว่าสิ่งที่อนุญาต			
17	พินัยกรรมนั้นต้องเป็นคำพูดที่ชัดเจนเท่านั้น			
18	หลักการเดิมของการทำพินัยกรรม คือ การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ทายาท			
19	การขายทรัพย์สินที่ทำพินัยกรรมไว้ ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องทดแทนทรัพย์สินให้แก่ผู้รับพินัยกรรม			

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
20	การทำพินัยกรรมนั้นต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1. ผู้ทำพินัยกรรม 2. ผู้รับพินัยกรรม 3. ทรัพย์สินพินัยกรรม 4. การเสนอและการตอบรับ			
21	ผู้เยาว์ที่มีความรู้สึกรับผิดชอบแล้ว (المميز) นั้น ไม่มีสิทธิทำพินัยกรรมได้			
22	พินัยกรรมทรัพย์สินที่เป็นเงินตรา นั้นถือว่ามิผลใช้ได้			
23	พินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามเป็นนิติกรรมสองฝ่าย ซึ่งต้องมีการเสนอให้และการสนองรับ			
24	การทำสัญญาฉบับบ่งบอกถึงการทำพินัยกรรมของผู้ทำพินัยกรรมนั้นถือว่าใช้ได้			
25	ผู้ทำพินัยกรรมนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกพินัยกรรมได้ถึงแม้ว่าตนยังมีชีวิตอยู่			
26	ผู้รับพินัยกรรมเสียชีวิตก่อนผู้ทำพินัยกรรมถือว่าพินัยกรรมนั้น โหมะ			
27	การถอนหรือยกเลิกพินัยกรรมนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ทำพินัยกรรมที่จะกระทำเมื่อใดก็ได้ในขณะที่มีชีวิตอยู่			
28	หากผู้รับพินัยกรรมฆ่าผู้ทำพินัยกรรมไม่ทำให้พินัยกรรมเป็น โหมะเป็นทัศนะของมัซฮับมาลิกีย์และมัซฮับชาฟีอีย์			
29	ทรัพย์สินพินัยกรรมนั้นจะต้องไม่เป็นทรัพย์สินที่เปลี่ยนผู้ครอบครองได้			
30	หากทรัพย์สินพินัยกรรมเสียหายไปก่อนการรับสนองของผู้รับพินัยกรรม ถือว่าพินัยกรรมนั้นย่อมสิ้นสุดลง			

ข้อที่	สาเหตุ / ปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล	ระดับ				
		5	4	3	2	1
31	การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลาม					

ข้อที่	สาเหตุ / ปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล	ระดับ				
		5	4	3	2	1
32	ผู้ทำพินัยกรรมนี้ยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม					
33	ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจาก "ไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย"					
34	ขาดผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม					
35	"ไม่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม"					
36	ผู้ตายทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยขัดกับหลักกฎหมายอิสลาม					
37	เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งในการทำพินัยกรรมเนื่องจากผู้ตายยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม ทายาทไม่กล้าที่จะฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือศาล					
38	"ไม่มีแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม"					
39	ผู้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่คนต่างศาสนา					
40	ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยที่ทายาทอื่นๆ ไม่ยินยอม					

ข้อ ที่	แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอ เมืองจังหวัดสตูล	ระดับ				
		5	4	3	2	1
41	ให้อิหม่าม คอเต็บ บิลาลและกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัด ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาเพิ่มเติม					
42	จัดอบรมประชาชนในชุมชนเป็นระยะๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม					
43	จัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับพินัยกรรมใน อิสลามในทุกสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและ เอกชน					
44	ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบฟอร์มของการ เขียนพินัยกรรมในอิสลาม					
45	ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามา ตรวจสอบอิหม่ามหรือคณะกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับพินัยกรรม					

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการทำพินัยกรรมในอิสลามใน
อำเภอเมืองจังหวัดสตูล

คำชี้แจง โปรดแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อ การทำพินัยกรรมในอิสลามในอำเภอเมือง
จังหวัดสตูลในด้านปัญหาอุปสรรค ผลกระทบต่างๆ ตลอดจนถึงแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตาม
ความคิดเห็นของท่าน(อย่างอิสระ)

1. ท่านเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามหรือไม่ เมื่อไหร่? ที่ครั้ง?

.....

.....

.....

2. ท่านเคยไปดูงานเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะพินัยกรรมหรือไม่เมื่อไหร่? ที่ไหน?

.....

.....
.....

3. ในครอบครัวของท่านเคยมีการจัดการพินัยกรรมหรือไม่ ถ้ามีอย่างไร?

.....
.....
.....
.....
.....

4. หากท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามท่านจะปรึกษาหารือกับใครบ้าง?

.....
.....
.....

5. ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินรายการเกี่ยวกับกฎหมายอิสลามลักษณะพินัยกรรมในองค์กรของท่านได้แก่?

.....
.....
.....

6. ท่านคิดว่าการบริหารกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีปัญหาอะไรบ้างและปรับปรุงแก้ไขได้อย่างไร?

.....
.....
.....

7. ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกฎหมายอิสลามลักษณะพินัยกรรมของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในตำแหน่งต่อไปนี้?

กรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

.....

.....

.....

อิหม่าม

.....

.....

.....

คอเต็บ

.....

.....

.....

บิล้าน

.....

.....

.....

กรรมการมัสยิด

.....

.....

.....

อื่นๆ .....

.....

.....

.....

8. ข้อจำกัด / ปัญหาเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของท่านมีอะไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

9. ท่านคิดว่าปัญหาในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง และส่วนใหญ่เป็นพินัยกรรมประเภทใด?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม ของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเป็นอย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

ขอให้อัลลอฮฺทรงโปรดตอบแทนความดีงามทั้งหลายแก่ท่านด้วยเถิด อามีน

นายทงศักดิ์ หมดทิ้ง

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขา อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ที่ ศร 0521.2.08/ว 114

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูดะมีแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาโท

เรียน ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล" โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ
โทรศัพท์ 084-6335944
E-mail : huhq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว ๑๑๙

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว 119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรุสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน อีหม่าม / คณะกรรมการประจำมัสยิด.....

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทรง)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว 119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน คณะศึกษาศาสตร์ประจำศาลจังหวัดสตูล

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ..... ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทัง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทรง)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ง

นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)

พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ทงศักดิ์ หมดทิ่ง¹ ซาฟีอี อาดำ²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา

E-mail: huhag99@yahoo.co.th

²Ph.D (ตะวันออกกลางศึกษา)

E-mail: ardam1234@gmail.com

ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม 2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

สำหรับวิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและวิจัยภาคสนาม การวิจัยเอกสารผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการ เงื่อนไข และวิธีการทำพินัยกรรมตามบทบัญญัติของอิสลาม ตลอดจนศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากอินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์และสรุปผล ส่วนการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติแบบร้อยละ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลจำนวน 70 คน มุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลจำนวน 60 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 130 คน และทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะผู้ยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 5 คน รวมกลุ่ม

ตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำมาสนับสนุนข้อมูลแบบสอบถามจากคณะกรรมการมัสยิด

ผลการวิจัยพบว่า

1. พิณัยกรรมเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งกฎหมายอิสลามได้ให้การให้การยอมรับถือเป็นสุนนะฮ์สำหรับผู้ที่มียศฐาอันมากมายและทายาทของเขาไม่ใช่ผู้ที่ยากจนขัดสนให้เขาทำพิณัยกรรมจากทรัพย์สินของเขาแก่บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ทายาทโดยไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด

2. ผู้ทำพิณัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลไม่เคยได้รับการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายอิสลามที่ว่าด้วยเรื่องพิณัยกรรมมาก่อน เป็นเหตุให้การทำพิณัยกรรมนั้นผิดหลักการอิสลาม เช่น ทำพิณัยกรรมตามความประสงค์ของตนเองไม่ยึดหลักการทางศาสนามาใช้ หรือทำพิณัยกรรมเพื่อตัดสิทธิ์ทายาท และทำพิณัยกรรมที่เกินว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทที่มีสิทธิ์รับมรดกไม่ยินยอม

3. การศึกษาด้านศาสนาอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นต่ำกว่าฆานะวียี เนื่องจากคนในพื้นที่บางส่วนจะศึกษานอกระบบ ตามมัสยิด ตามปอเนาะต่างๆที่สอนเฉพาะด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่มีการออกวุฒิทางการศึกษา และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิณัยกรรมในอิสลามอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือระดับต่ำ เพราะยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด ขั้นตอน เงื่อนไข และองค์ประกอบเกี่ยวกับพิณัยกรรมในอิสลามที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง

4. ปัญหาและอุปสรรคในการทำพิณัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเกิดจากความไม่เข้าใจหลักการและกระบวนการในการทำพิณัยกรรมตามรูปแบบของอิสลาม และไม่สามารถแยกแยะระหว่างมรดกกับพิณัยกรรม ขาดผู้รู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพิณัยกรรมในอิสลามในบางพื้นที่ และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดรวมถึงอิหม่ามแต่ละมัสยิดไม่ได้ประสานความร่วมมือในการร่างกฎระเบียบเพื่อประกาศใช้อย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการทำพิณัยกรรมในอิสลามให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนมุสลิมในพื้นที่

5. แนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพิณัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นโดยจัดให้มีการเรียนการสอนองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพิณัยกรรมในอิสลามในสถาบันภาครัฐและเอกชนทุกระดับ และจัดให้มีการเรียนการสอนรายละเอียดต่างๆ หลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบและวิธีการทำพิณัยกรรมในอิสลามตามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จัดอบรมภายในแก่กรรมการอิสลามประจำจังหวัดและอิหม่าม พร้อมทั้งมีการทดสอบประเมินผลและติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน จัดตั้งฝ่ายรับผิดชอบมรดกและพิณัยกรรม

ในอิสลามแต่ละมัซฮับและทำแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลามและคู่มือการทำพินัยกรรมในอิสลามแจกจ่ายตามมัซฮับในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล จัดทำโปรแกรมการประมวลผลการทำพินัยกรรมในอิสลามแบบสำเร็จรูปและข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับองค์ความรู้ เงื่อนไข วิธีการ ขั้นตอนการทำพินัยกรรมในอิสลามให้แก่ผู้ที่สนใจ และมีการร่างเป็นระเบียบการทำพินัยกรรมแบบอิสลามให้ชัดเจนเสมือนกับพินัยกรรมฝ่ายเมือง มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการในแต่ละมัซฮับ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำพินัยกรรมให้แก่มุสลิมในพื้นที่

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Wills in Islam : The Actual Practice of Muslims in Muang District, Satun Province

Tanongsak Madthing¹ Sarfee Ardam²

¹Master Degree Candidate, Islamic Studies

E-mail: huhuq99@yahoo.co.th

² Ph.D (West Asain Studies) Instructor

E-mail: ardam1234@gmail.com

Department of Islamic Studies, College of Islamic Studies

Prince of Songkla University, Pattani Campus

ABSTRACT

The objectives of the research on Wills in Islam: The Actual Practice of Muslims in Muang District, Satun Province are 1) to study wills in Islam, 2) to study the level of knowledge and understanding of principle, terms, and elements of wills in Islam by Muslims in Muang District, Satun Province, and 3) to study the problems or obstacles they faced while they were practically applying the Wills in Islam, and their resolution. The research is documentary and field survey. In the former the researcher collected material from al-Quran, al-Hadith, views of Muslim scholars related to the Islamic law of Wills, and relevant online research material and data for analysis and conclusion. In the latter the researcher used questionnaire and in-depth interview to collect data for quantitative analysis based on percentage statistics. The focus group used in the study is Imams and Masjid Committee members of Muang District area numbering 70, other Muslims and Muslimahs in the same area numbering 60. All combined are 130 persons. The interview was conducted on the chairman of the highest Islamic Committee Office of Satun Province, three vice chairmen, and head of the academic department of the Office, and another five committeemen. Dato of Justice of the provincial court of Satun, five Muslim scholars in Muang District, Satun Province, and five Imams of Masjid in the same area, all combined are 20

persons. The in-depth interview was conducted on them to achieve data in support of the questionnaire directed at the Masjid Committee members of Muang District.

The study found that:

1) The wills is one the evidence Therefore law's Islam was accepted, regard as the Sunnah for those who has a lot of wealth and his lineage must not be poor. Let him do the wills of his property to anyone other than the heirs by not more than one-third of total assets.

2) The testators who practiced the wills in Muang District, Satun Province never obtained proper education concerning the Islamic law of wills. They did it on their own and wrongly without being based on the religious principle of wills leading to the unjust practice of the wills and depriving heirs of their inheritance right and, hence, their disagreement.

3) The religious education of some Muslims in Muang District, Satun Province is lower than thanawiy (secondary level) because they resorted to traditional system of religious education offered in Masjids and pondok institutes of some areas. They did not study in schools, universities, other institutes which could confer a standard certificate and so their knowledge and understanding of wills in Islam is at moderate and lower level because they lacked the detailed understanding of principle, terms, and elements of wills in Islam which could lead to the right practice of the wills.

4) The problems and obstacles the Muslims in Muang District, Satun Province faced while they were practically applying the wills in Islam resulted from their lack of correct understanding of principle, terms, elements, and process in applying the wills in Islam. They could not differentiate between inheritances and wills. In some areas there is lack of well-informed persons on the Islamic law of wills, and the Highest Islamic Committee and the Imams of masjid did not coordinate in drafting rules or regulations of wills in Islam and enforce them to serve the Muslim community in the area.

5) The way of solving the problems and obstacles is introducing a basic education of wills in Islam in detail in public and private educational institutes and at all levels, organizing the training course for the members of the Highest Islamic Committee and Imams of

masjid with all necessary processes, appointing a unit of masjid responsible for the practice of wills in Islam, publishing a handbook and application form for inheritance apportionment for the Muslims in Muang District, Satun Province, introducing a program of processing the result of the ready-made online apportionment of inheritance in Islam for those who are interested in, and drafting the law of wills in Islam similar to that of the official one together with its official enforcement at masjid level to serve the Muslims in the area.

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*

บทนำ

อัลลอฮ์ ﷻ ได้บัญญัติการทำพินัยกรรมผ่านท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อเป็นความเมตตาและปรานีต่อปวงบ่าวของพระองค์ โดยการเปิดทางให้มุสลิมได้กำหนดส่วนหนึ่งจากทรัพย์สินของเขาก่อนเสียชีวิตไว้เป็นกุศลกรรมต่างๆที่จะยังประโยชน์แก่คนยากจนและผู้อยู่ในภาวะจำเป็นด้วยความดี และจะนำมาซึ่งผลบุญและการตอบแทนที่ดีให้แก่ผู้มอบพินัยกรรมในห้วงเวลาที่เขาได้ถูกปิดกั้นจากการทำงานที่ดีอื่นๆ(มุหัมมัด อัด-ตุวัยญีรียฺ, 2552: 1) ดังนั้นการทำพินัยกรรมในอิสลามจึงมีหลักฐานจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์อย่างชัดเจน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِن تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴾

(البقرة: 180)

ความว่า “การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดโดยชอบธรรมนั้น ได้ถูกกำหนดขึ้นแก่พวกเขาแล้ว เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเขา หากเขาได้ทิ้งทรัพย์สินสมบัติไว้ ทั้งนี้เป็นหน้าที่แก่ผู้ยำเกรงทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 180)

อายะฮ์ข้างต้นนี้ได้ครอบคลุมถึงบทบัญญัติการทำพินัยกรรมให้กับบุคคลทั้งสองและญาติใกล้ชิด แน่แท้สิ่งดังกล่าวนี้เป็นสิ่งจำเป็นตามทัศนะที่ถูกตั้งก่อนอายะฮ์เกี่ยวกับการแบ่งมรดกถูกประทานลงมา เมื่ออายะฮ์เกี่ยวกับการแบ่งมรดกถูกประทานลงมาอายะฮ์นี้จึงถูกยกเลิก(Ibn Kathir, 2010: 1/84) ดังนั้นการทำพินัยกรรมให้แก่บิดามารดาและญาติผู้มีสิทธิ์รับมรดกในอายะฮ์นี้นั้น ถูกยกเลิกด้วยสุเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ที่ 11-12 ซึ่งเป็นอายะฮ์ที่กำหนดอัตราส่วนของผู้มีสิทธิ์รับมรดก ดังนั้นบิดามารดาเป็นผู้มีสิทธิ์รับมรดก จึงไม่มีสิทธิ์ในทางพินัยกรรม(อับดุลวะฮาบ เหาวาส, 2555: 244)ส่วนการทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่เป็นทายาทรับมรดกของตน ในแนวทางที่เป็นความดีต่างๆ เป็นสิ่งที่มุสตะฮับ(ควรกระทำ) แต่อาจเกิดเหตุการณ์บางอย่างทำให้การทำพินัยกรรมไปสู่ข้อกำหนดอื่นๆที่ไม่ใช่มุสตะฮับได้(อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/36)

วะศียะฮ์ (وَصِيَّةٌ) ข้อผูกมัด คำสั่งที่ต้องได้รับการปฏิบัติ พินัยกรรม คำสั่งเสียอิสลามไม่ปฏิเสธการทำวะศียะฮ์ ถ้าหากวะศียะฮ์นั้นไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งอิสลาม เช่น ในกรณีของมรดก อิสลามไม่อนุญาตให้เจ้าของทรัพย์สินทำพินัยกรรมยกมรดกให้แก่ทายาท หรือผู้หนึ่งผู้ใดคนหนึ่ง ในสามของจำนวนมรดกหลังจากการชดใช้หนี้สินแล้ว ด้วยเหตุที่วะศียะฮ์เป็นสิ่งที่ต้อง

ได้รับการปฏิบัติ ดังนั้นการวะศียะฮฺสิ่งใดไม่ว่าจะโดยวาจาหรือโดยลายลักษณ์อักษรจะต้องมีความชัดเจนและจะต้องมีพยานรับรู้อย่างน้อย 2 คน ทั้งนี้เพื่อที่จะไม่ก่อให้เกิดข้อสงสัยหรือความเคลงใจในหมู่ผู้เกี่ยวข้องกับวะศียะฮฺ (บรรจง บินกาซัน, 2547: 147) ดังนั้นเพื่อเป็นการเปิดช่องทางให้มุสลิมได้อิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ﷻ ที่นอกเหนือจากการละหมาด การถือศีลอด การประกอบพิธีหัจญ์ การบริจาคทาน หรือการแสดงความภักดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ ในรูปแบบต่างๆ สำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินมากมาย ฐานะร่ำรวย ไม่มีหนี้สิน อิสลามส่งเสริมให้ทำพินัยกรรมไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่บุคคลที่ไม่ใช่ทายาทของตน เพื่อเป็นการส่งเสริมและช่วยเหลือแก่บุคคลที่ยากไร้ ให้มีโอกาสปรับเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้น ถือเป็น การช่วยเหลือสังคมในการลดปัญหาคนยากไร้ หรือผู้ที่มีฐานะยากจน ดังนั้นการทำพินัยกรรมของบุคคลประเภทดังกล่าวนี้ เป็นการสร้างคุณงามความดีและเป็นการเสียสละทรัพย์สินให้แก่ผู้ที่มีความเหมาะสมที่นอกเหนือจากทายาทของตน การกระทำดังกล่าวนี้ถือเป็นการประกอบอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ﷻ และเป็นสิ่งที่มีแนวทางการปฏิบัติจากอัลกุรอานและอัลหะดีษของท่านนบี ﷺ ซึ่งผู้ทำพินัยกรรมนั้นจะได้รับผลบุญหลังจากที่เขาได้เสียชีวิตไปแล้ว และยังเป็น การกระชับความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ที่ได้รับพินัยกรรมและเครือญาติของเขา อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

(النساء: جزء من آية 11)

ความว่า “หลังจากพินัยกรรมที่เขาได้สั่งเสียมันไว้หรือหลังจากหนี้สิน”

(อันนิสาฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 11)

จากหลักฐานข้างต้น บรรดานักวิชาการสะลัฟและเคาะลัฟได้ลงมติว่า การชำระหนี้สินนั้นจะต้องดำเนินก่อนพินัยกรรม ความหมายดังกล่าวนี้ให้ความเข้าใจถึงเป้าหมายของ อายะฮฺที่สูงส่งนี้เมื่อได้ใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง (Ibn Kathir, 2010: 1/405) ดังนั้นพินัยกรรมของผู้หนึ่งจะมีผลได้ก็ต่อเมื่อเขาได้เสียชีวิตลงและการจัดการตามพินัยกรรมจะดำเนินได้เมื่อมีการชำระหนี้สินทั้งหมดก่อน การปฏิบัติตามเงื่อนไขของพินัยกรรมได้ถูกกล่าวก่อนการชำระหนี้สิน เพราะผู้ตายทุกคนอาจไม่มีหนี้สิน แต่เขาต้องทำพินัยกรรมเกี่ยวกับเรื่องการบังคับใช้กฎหมายนั้น ความเห็นส่วนใหญ่ของประชาคมมุสลิมทั้งหมดคือการชำระหนี้สินจะต้องมาก่อนการปฏิบัติตามพินัยกรรม นั่นคือถ้าหากว่าผู้ตายมีหนี้สินก็ให้ชำระหนี้สินของผู้ตายก่อนแล้วจึงจะปฏิบัติตามพินัยกรรม หลังจากนั้นจึงค่อยแบ่งมรดก มีการกล่าวว่าบุคคลที่มีสิทธิที่จะทำพินัยกรรมยกมรดกให้ผู้อื่นได้ 1 ใน 3 ของมรดกทั้งหมด การที่อนุญาตให้เช่นนี้ก็เพื่อที่จะทำให้บุคคลสามารถ

ยกส่วนหนึ่งของทรัพย์สินให้แก่ญาติที่สมควรจะได้รับมรดกแต่ไม่มีสิทธิได้รับ ตัวอย่างเช่น ถ้าหากมีหลานชายหรือหลานหญิงที่เป็นกำพร้า หญิงหม้ายที่เป็นแม่ของลูกกำพร้าหรือพี่น้องชายหญิงที่ยากจนอยู่ เขาก็อาจทำพินัยกรรมยกส่วนหนึ่งของมรดกให้แก่คนเหล่านั้นได้ นอกจากนี้แล้ว บุคคลยังได้รับอนุญาตให้ทำพินัยกรรมทิ้งส่วนแบ่งจากมรดกให้แก่ใครก็ได้ที่สมควรได้รับหรือให้แก่หน่วยงานรับใช้สังคมก็ได้ ซึ่งกฎหมายจะกำหนดการแบ่งมรดกของบุคคล 2 ใน 3 ส่วนหรืออาจจะมากกว่านั้นและให้ทางเลือกแก่บุคคลที่จะจัดการส่วนที่เหลือ (1 ใน 3) โดยการทำพินัยกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของแต่ละครอบครัวซึ่งมีความแตกต่างกันไป ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการวางบทบัญญัติไว้เพื่อแก้ไขพินัยกรรมที่อาจจะถูกทำขึ้นมาผิดๆต่อทายาทในทุกกรณีด้วย กล่าวคือสมาชิกของครอบครัวอาจจะแก้ไขสิ่งที่ผิดโดยการเห็นชอบร่วมกันหรือโดยการนำเรื่องไปให้ผู้พิพากษามุสลิมแก้ไข(เมาลานา ซัยยิด อับดุล อะลา เมาคูดิ, 2545: 1/324)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمْ الْمَوْتُ
حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ ﴾

(المائدة: جزء من آية 106)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! การเป็นพยานระหว่างพวกเจ้าเมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า ขณะมีการทำพินัยกรรมนั้น คือสองคนที่เป็นผู้เที่ยงธรรมในหมู่พวกเจ้า”

(อัลมาอิดะฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 106)

ส่วนหลักฐานจากสุนนะฮ์นั้น ได้มีรายงานจากท่านอับนุ อุมร์ رضي الله عنه ว่าแท้จริงท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ ، بَيْتٌ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا
وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ))

(أخرجه البخاري، 1992: 2738)

ความว่า “ไม่มีสิทธิสำหรับมุสลิมคนหนึ่งคนใดที่มีสิ่งที่เขาได้ทำพินัยกรรมมัน ผ่านคำคืนมาสองคืน ยกเว้นการสั่งเสียของเขานั้นจะต้องถูกเขียนเก็บไว้ที่เขา”

(al – Bukhariy, 1992: 2738)

ท่านอิบนุอุมร์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า คนหนึ่งยังไม่ได้ผ่านฉันทไปเลย นับตั้งแต่ฉันทได้ยื่นท่านนบี ﷺ ในเรื่องดังกล่าวยกเว้นที่ฉันทได้มีพินัยกรรมไว้ ความหมายของหะดีษข้างต้นนี้ก็คือ จะต้องจริงจังกับเรื่องนี้ เพราะความตายจะจู่โจมกับเขาโดยกะทันหัน(ซัยยิด ซาบิก, 2549: 5/509) การทำพินัยกรรมที่ถือว่าถูกต้องและใช้ได้ นั้น ผู้ทำพินัยกรรมอาจใช้คำพูดหรือเขียนพินัยกรรมด้วยตัวเองซึ่งอิสลามนั้นอนุญาตให้มีการเขียนบันทึกพินัยกรรมไว้และให้มีพยานรู้เห็นในการทำดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้พ้นจากความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นภายหลัง

หลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก ลักษณะที่ 6 พินัยกรรม มาตรา 226 ได้ระบุไว้ว่าบุคคลซึ่งมีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ มีสติสมบูรณ์ ความคิดอ่านเป็นปกติและจิตไม่ผันเพื่อน อาจทำพินัยกรรมกำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนได้ โดยการแสดงเจตนาออกให้ชัดแจ้งเป็นคำสั่งครั้งสุดท้าย การทำพินัยกรรมต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้ และบทบัญญัติว่าด้วยแบบแห่งการทำพินัยกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 227 ห้ามมิให้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินห้ามยึดถือตามอิสลามบัญญัติ เฉพาะสุนัข สุกร และสุรา ให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง มาตรา 228 ข้อกำหนดพินัยกรรมดังระบุไว้ต่อไปนี ถือว่าเป็นโมฆะ

- (1) ตัดทายาทของตนคนใดคนหนึ่งมิให้รับมรดก
  - (2) กำหนดให้ทายาทผู้มีสิทธิในมรดกภาคีหรือภาคอะชออะห์ คนใดคนหนึ่งมีสิทธิในมรดกเพิ่มขึ้น หรือลดลงผิดแผกจากส่วนได้ ซึ่งบุคคลนั้นจะได้รับตามบทบัญญัติแห่งหลักกฎหมายนี้ มิเลือกว่าจะมีเงื่อนไขหรือไม่
  - (3) ให้รักษากองมรดกทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วนไว้มิให้แบ่งปัน หรือให้แบ่งปันเฉพาะผลประโยชน์แห่งกองมรดกนั้น โดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาที่ดี
  - (4) ยกทรัพย์สินโดยกำหนดเงื่อนไขให้ใช้เพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่งอันต้องด้วยข้อห้ามตามอิสลามบัญญัติ เช่นกำหนดให้ใช้ที่ดินเป็นสถานที่เล่นการพนันหรือมหรสพ
  - (5) ยกคัมภีร์กุรอานให้บุคคลซึ่งมิได้เป็นอิสลามศาสนิกพินัยกรรมซึ่งมีข้อความกำหนดไว้หลายข้อถ้าข้อใดตกเป็นโมฆะ พินัยกรรมย่อมเสียไปเฉพาะข้อนั้น ส่วนข้ออื่นคงสมบูรณ์
- มาตรา 229 การทำพินัยกรรม ให้ทำได้แต่เพื่อยกทรัพย์สินให้แก่บุคคลซึ่งไม่มีสิทธิในมรดกภาคีหรือภาคอะชออะห์ และเพิ่มการทำศพตนเอง หรือศพบุคคลอื่นตามที่ระบุไว้ในมาตรา 189 (1) ถึง (6) และจะมีผลบังคับได้เพียงไม่เกิน 1 ใน 3 ของมรดกทั้งสิ้น ถ้าพินัยกรรมกำหนดทรัพย์สินไว้รวมกันเกินกว่า 1 ใน 3 ให้มีผลบังคับได้เพียง 1 ใน 3 และเฉลี่ยลดส่วนแบ่งปันลงตามส่วน ถ้าคำใช้จ่ายในการทำศพกำหนดเงื่อนไขใดไว้เป็นการต้องห้ามตามอิสลามบัญญัติ ให้ถือว่าข้อกำหนดเงื่อนไขนั้นเป็นอันไร้ผล มาตรา 230 ผู้รับพินัยกรรมจะมีสิทธิตามพินัยกรรมได้

ต่อเมื่อตนเองหรือตัวแทนได้เปล่งวาจาจับตามคำสั่งในพินัยกรรม ต่อหน้าผู้มีสิทธิรวบรวมและ
จำหน่ายทรัพย์สินมรดกภายในกำหนด 1 ปี นับแต่เมื่อเจ้าของมรดกตาย หรือนับแต่ผู้นั้นได้รู้หรือ
ควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก แต่อย่างไรก็ดี มิให้เกิน 10 ปี ถ้าผู้รับพินัยกรรมเป็นผู้เยาว์ ผู้ไร้
ความสามารถ ผู้เสมือนไร้ความสามารถ หรือตายก่อนเปล่งวาจาจับ ให้บิดาหรือปู่ในเมื่อไม่มีบิดา
หรือตัวแทนของบิดาหรือปู่เช่นว่านั้น เปล่งวาจาจับแทนได้(ส.วงศ์เสงี่ยม:154-156)

ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและ
สตูล เป็นชุมชนดั้งเดิมที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่มีความ
เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับครอบครัวและมรดก
(มนตรี ยอดปัญญา, 2554:คำปรารภ) จะเห็นได้อย่างชัดเจนถึงจุดเด่นของการนำกฎหมายอิสลาม
ที่ว่าด้วยครอบครัวและมรดก มาใช้ในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งต่างกับจากจังหวัดอื่นๆของประเทศ

สตูลเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ
74.10 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 25.81 และนับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 0.09
(องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล ออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2557) ที่มีการใช้กฎหมาย
อิสลามว่าด้วยมรดกและครอบครัวและมีการกำหนดแต่งตั้งดาโต๊ะยุติธรรม จากชาวมุสลิมให้ประจำ
ศาลจังหวัด 2 คนโดยเป็นผู้พิพากษาวินิจจัยชี้ขาด ในข้อกฎหมายอิสลาม นอกจากนี้แล้วสตูลเป็น
จังหวัดที่มีมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีนักวิชาการที่มีความรู้ด้านกฎหมายอิสลามมากมาย มี
สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและองค์กรทางศาสนาอิสลามที่สำคัญอีกหลาย
องค์กร การทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น มีปัญหามากที่สุดในเรื่องความรู้
ความเข้าใจ เพราะบางครั้งผู้ทำพินัยกรรมเองนั้นทำแบบลับๆ โดยที่ทายาทไม่ได้รับรู้ขาดการปรึกษา
ผู้ที่มีความรู้ ทำให้เกิดข้อผิดพลาดมากมายในเรื่องของความเป็นธรรม ซึ่งแบ่งทรัพย์สินไม่ตรงตาม
หลักการอิสลาม อันเนื่องมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ทำพินัยกรรม¹ ในที่สุดเกิดการขัดแย้ง
กันกับทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เรื่องมรดกและพินัยกรรม แม้กระทั่งผู้นำทางศาสนาหรืออิหม่ามบางมัสยิดไม่สามารถที่จะแบ่ง
มรดกและจัดการเกี่ยวกับพินัยกรรมตามหลักการของอิสลามได้ เพราะขาดความรู้และรายละเอียด
ในเรื่องนี้ สืบเนื่องมาจากประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล น้อยมากที่จะมีการแบ่งมรดกและทำ
พินัยกรรมตามรูปแบบของอิสลาม ส่วนมากแล้วจะจัดการทรัพย์สินตามพึงพอใจของตน โดยไม่ได้
นำหลักการอิสลามมาใช้ อีกทั้งยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามอีกด้วย² ซึ่ง

¹ สัมภาษณ์นายสะอาด บิลัง โหลด ครูสอนศาสนาโรงเรียนพัฒนาการศึกษามูลนิธิ ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้าน
การจัดการมรดกและพินัยกรรมของตำบลเจ๊ะบิลัง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556

² สัมภาษณ์นายมะปูยี อาแว อติตตะโต๊ะยุติธรรมศาลจังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556

ทำให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเป็นธรรม ความขัดแย้งของทนายทผู้มีสิทธิรับมรดก เหล่านี้เป็นต้น

จากสภาพดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิถีชีวิตของมุสลิมภายในจังหวัดสตูลเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามโดยศึกษาจากการปฏิบัติจริงของมุสลิมในพื้นที่เขตอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เพื่อหาข้อสรุป แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามสู่การปฏิบัติจริงของมุสลิมในจังหวัดสตูลและจังหวัดอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

1.4 คำถามวิจัย

1. ระดับความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิม ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?
2. ลักษณะการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?
3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?
4. แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงลักษณะการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
2. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

3. ทราบถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล
4. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
5. เป็นแนวทางขยายการใช้กฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูลและจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิม ในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล” ผู้ทำการวิจัยมีนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. พินัยกรรมในอิสลาม หมายถึง การสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งจะมีผลภายหลังเสียชีวิตไปแล้วเรียกการสละนี้ว่า เวศียะฮฺ เพราะความดีที่ผู้ทำเวศียะฮฺ ได้ทำไว้ในคุณชาตินี้ จะส่งผลไปถึงเขาในอาคีเราะฮฺ
2. พินัยกรรมทั่วไป หมายถึง พินัยกรรมของไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
3. อิสลาม (الإسلام) แปลว่า มอบตัว นอบน้อมถ่อมตน และสันติ หมายถึงศาสนาอิสลาม ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเรียกว่า มุสลิม ดังนั้นมุสลิมก็ต้องน้อมรับอิสลามอย่างสมบูรณ์ โดยมอบตัวทั้งทางใจ ทางวาจาและทางกาย
4. มุสลิม (مسلم) คือ ผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ ว่าเป็นพระเจ้าที่แท้จริงแต่เพียงพระองค์เดียว และนอบน้อมยอมจำนนต่อพระประสงค์ของพระองค์โดยสิ้นเชิง
5. ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม
6. ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง การไม่ได้รับความสะดวกในการทำพินัยกรรม หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรม คำตัดสินของผู้รู้กฎหมายไม่เป็นที่สิ้นสุด ผู้ที่ไม่พอใจในการตัดสินสามารถนำเรื่องมาฟ้องศาลได้
7. นักวิชาการศาสนาอิสลาม หมายถึง คะโต๊ะยุติธรรม โต๊ะครู ครูที่สอนศาสนาที่จบการศึกษาในประเทศระดับนานาชาติ และครูสอนศาสนาที่จบปริญญาตรีหรือปริญญาโทจากในประเทศและต่างประเทศ และผู้ที่มีความสามารถตอบปัญหาศาสนาด้านพินัยกรรมในอิสลามที่เป็นที่รู้จักและนับถือของคนทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะโต๊ะยุติธรรม อิหม่าม คณะกรรมการมัสยิด นักวิชาการอิสลาม ตลอดจนมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองสตูล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเพื่อใช้เฉพาะในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ อย่างเดียว ได้แก่ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาโดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 130 คน จากอิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจง 35 มัสยิด จากจำนวนมัสยิด 69 หลัง โดยกำหนดว่า 1 มัสยิดต่อกรรมการ 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 70 คน และมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเป็นรายบุคคลมีทั้งหมด จำนวน 60 คน โดยกำหนดตำบลละ 5 คน จาก 12 ตำบล

2. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

2.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าจากจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางวิชาการทั้งที่เป็นเอกสาร

ปฐมภูมิ (Primary Source) และทุติยภูมิ (Secondary Source) และแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในอิสลาม เพื่อตอบคำถามวิจัย

2.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งเป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยจะเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว (Cross Sectional) โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษารายละเอียดในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระดับการศึกษา ระดับความรู้ความเข้าใจของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เกี่ยวกับหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการทำพิธีกรรมในอิสลาม

2. ศึกษาแนวปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขในการทำพิธีกรรมของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้

3.1 ข้อมูลเอกสาร เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม โดยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับนิยาม ประเภท หลักการ กฎเกณฑ์ เงื่อนไข และองค์ประกอบในการทำพิธีกรรม ข้อมูลต่างๆเหล่านี้จะศึกษาจาก อัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวกับกฎหมายอิสลามด้านพิธีกรรม และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3.2 ข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม โดยศึกษาจากการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาโดยวิธีการสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจำนวน 130 คน โดยจะสร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมถึงลักษณะพิธีกรรมในอิสลาม อุปสรรคในการใช้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นประกอบด้วย

4.1 นำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ไปยื่นต่อกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล อันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะโต๊ะผู้ศรัทธา อิหม่าม คณะกรรมการมัสยิดในอำเภอ

เมืองจังหวัดสตูล นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ตลอดจนมุสลิมและมุสลิมะฮ์ใน
อำเภอเมืองจังหวัดสตูล

4.2 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ส่งไปให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้มีความถี่ร้อยละ และค่าเฉลี่ย
และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอเชิงพรรณนา

เพื่อตอบคำถามวิจัยที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอ
เมืองจังหวัดสตูล” ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
ตามลำดับดังต่อไปนี้

1 ผลการวิจัยเอกสาร

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า การทำพินัยกรรมใน
อิสลามนั้นเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุญาตให้กระทำได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้แก่บุคคลที่มีความ
ต้องการจะมอบผลประโยชน์หรือทรัพย์สินให้แก่ผู้ที่มีโชทายาทที่มีสิทธิรับมรดก รวมถึงสาธารณะ
กุศลต่างๆที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติของอิสลาม ดังนั้นผู้วิจัยขอสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพินัยกรรม
ในอิสลามดังต่อไปนี้

1.การทำพินัยกรรมในอิสลามนั้นไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร
จะต้องมีพยานรู้เห็นสองคนจากผู้ที่เที่ยงธรรม ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ
حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ ﴾

(المائدة: جزء من آية ١٠٦)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! การเป็นพยานระหว่างพวกเจ้า
เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า ขณะมีการทำ
พินัยกรรมนั้น คือสองคนที่เป็นผู้เที่ยงธรรมในหมู่พวกเจ้า”

(อัลมาอิดะฮฺ: ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 106)

2. หากผู้ทำพินัยกรรมมีความประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกพินัยกรรมถือว่า
สามารถกระทำได้โดยไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติแต่แต่ประการใด เพราะพินัยกรรมนั้นจะมีผลบังคับ
ใช้ภายหลังจากที่ผู้ทำพินัยกรรมได้เสียชีวิตลงและหลังจากเสร็จสิ้นการชำระหนี้สินของผู้ตาย
เรียบร้อยแล้ว ดังหลักฐานจากอัลกุรอานที่ว่า

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

(النساء: جزء من آية ١٢)

ความว่า “หลังจากพินัยกรรมที่ถูกสั่งเสียไว้หรือหลังจาก
หนี้สิน”

(อันนิสาฮ์ : ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 12)

3. การทำพินัยกรรมจะต้องไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด ดังที่มีรายงาน
จากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ تَصَدَّقَ عَلَيْكُمْ عِنْدَ وَفَاتِكُمْ بِثُلُثِ أَمْوَالِكُمْ زِيَادَةً لَكُمْ فِي
أَعْمَالِكُمْ))

(أخرجه ابن ماجه، ١٩٩٧ : ٢٧٠٩)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงมอบให้แก่พวกเจ้าหนึ่งในสาม
จากทรัพย์สินของพวกเจ้าตอนที่พวกเจ้าเสียชีวิต เพื่อเพิ่มความ
ดีของพวกเจ้า ทั้งนี้เพื่อพระองค์จะได้ทรงเพิ่มผลงานของพวก
เจ้า”

(Ibn Majah, 1997: 2709)

4. ไม่ให้อนุญาตให้ทำพินัยกรรมแก่ผู้ที่เป็นทายาทที่มีสิทธิรับมรดก และ ไม่มีผลบังคับใช้พินัยกรรมที่ยกให้แก่ผู้ที่เป็นทายาท ยกเว้นทายาททั้งหมดจะยินยอม ดังที่มีหลักฐานจากจากอัมรฺ บุตร คอริญะฮฺ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮฺสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((لَا وَصِيَّةَ لِرِوَاثٍ إِلَّا أَنْ يُجِيزَ الْوَرِثَةُ))

(رواه الدارقطني، ١٩٦٦ : ٨٩)

ความว่า “ไม่มีการทำพินัยกรรมให้กับทายาท เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากทายาทบุคคลอื่น”

(al-Dar Qutni, 1966: 89)

5. การทำพินัยกรรมที่มีความประเสริฐยิ่งคือ การทำพินัยกรรมหนึ่งในห้าของทรัพย์สินทั้งหมด รongลงมา คือ หนึ่งในสี่ และสุดท้ายคือ หนึ่งในสาม ดังที่ท่านอิบนุอับบาส رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((الَّذِي يُوصِي بِالْخُمْسِ أَفْضَلُ مِنَ الَّذِي يُوصِي بِالرُّبْعِ ، وَالَّذِي يُوصِي بِالرُّبْعِ أَفْضَلُ مِنَ الَّذِي يُوصِي بِالثُّلُثِ))

(رواه البيهقي، ١٩٩٩ : ٢٧٠)

ความว่า “ผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนห้าประเสริฐกว่าผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสี่ และผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสี่ประเสริฐกว่าผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสาม”

(al-Baihaqi, 1999: 270)

6. ศาสนาส่งเสริมให้ผู้ที่มีทรัพย์สินมากมายทำพินัยกรรมในหนทางที่ดีงาม ดังนั้นถือว่าเป็นวาญิบสำหรับผู้ที่ตัวเขามีภาระต่ออัลลอฮฺหรือต่อมนุษย์คิดค้นอยู่ หรือมีสิ่งที่เป็นอะมานะฮฺของผู้อื่นๆเก็บอยู่กับเขา และถือเป็นหะรอม เมื่อทำพินัยกรรมด้วยสิ่งศาสนาห้ามกระทำ รวมถึงการทำพินัยกรรมโดยมีเจตนาตัดสิทธิ์ทายาท ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿عَيْرَ مُضَارٍّ ۖ وَصِيَّةً مِّنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ﴾

ความว่า “ถ้าหากว่ามันไม่เป็นผลร้าย(ต่อบรรดาทายาท) นี้ เป็นคำสั่งจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงขันติ”

(อันนิสาฮ์:ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่12)

จากหลักฐานข้างต้นแท้จริงจุดประสงค์ที่อัลลอฮ์ได้แจ้งไว้หลังจากพินัยกรรมที่เขา ได้สั่งเสียมันไว้หรือหลังจากได้ชำระหนี้สินทั้งหมด โดยไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ทายาทในกอง มรดกของพวกเขา ซึ่งการสร้างความเดือดร้อนในพินัยกรรมเป็นส่วนหนึ่งจากบาปใหญ่(Ibnu Jarir al- Tabary, 1992:79) เพราะการที่ทำให้ทายาทเสียสิทธิเนื่องจากการทำพินัยกรรมนั้นถือว่าเป็น ผลร้ายมากมายแก่ผู้ทำพินัยกรรมเอง ดังที่มีรายงานจากท่านอับูหุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه ได้รายงานไว้ว่า ท่าน เราะฮะฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวไว้ว่า

((إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ وَالْمَرْأَةُ بِطَاعَةِ اللَّهِ سِتِّينَ سَنَةً ثُمَّ يَخْضُرُهُمَا الْمَوْتُ فَيُضَارَّانِ فِي الْوَصِيَّةِ فَتَجِبُ لَهُمَا النَّارُ ثُمَّ قَرَأَ عَلَيَّ أَبُو هُرَيْرَةَ : ﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَلِيمٌ ﴾))
(أخرجه الترمذي، ١٩٧٥ : ٢١١٧)

ความว่า “แท้จริงมีชายและหญิงคู่หนึ่งทำความดีต่ออัลลอฮ์เป็น เวลาหกสิบปี ต่อมาความตายได้มาประสบกับเขาทั้งสอง โดยที่ เขาทั้งสองต่างก็เป็นผู้ทำให้เดือดร้อนในเรื่องทำพินัยกรรมไฟ นรกจะตกเป็นของเขาทั้งสอง” หลังจากนั้น ท่านอับูหุร็อย เราะฮะฮ์ ก็ได้อ่าน อายะฮ์ที่ว่า “หลังจากที่พินัยกรรมได้รับการ ปฏิบัติโดยครบถ้วน และหลังจากที่ได้มีการชำระหนี้สินแล้ว ถ้าหากว่ามันไม่เป็นผลร้าย(ต่อบรรดาทายาท) นี้เป็นคำสั่ง จากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงขันติ”

(al-Tirmidhi, 1975: 2117)

7.อนุญาตให้เด็กที่มีความรู้สึกรับผิดชอบแล้วทำพินัยกรรมได้ โดยมีแนวทาง ปฏิบัติ และเป็นที่ยอมรับของท่านอุมร์ ดังที่มีรายงานจากออบีบักร์ บุตรมุฮัมมัด บุตรอัมรฺ บุตร หัมซะฮ์ رضي الله عنه ว่า

((أَنَّ غُلَامًا بِالْمَدِينَةِ حَضَرَهُ الْمَوْتُ وَوَرَّثَتْهُ بِالشَّامِ ، وَأَنَّهُمْ
 ذَكَرُوا لِعُمَرَ أَنَّهُ يَمُوتُ ، فَسَأَلُوهُ أَنْ يُوصِي ، فَأَمَرَهُ عُمَرُ أَنْ يُوصِي
 ، فَأَوْصَى بِبَيْتْرِ يُقَالُ لَهَا : بَيْتْرُ جُشَمَ ، وَإِنَّ أَهْلَهَا بَاغُوهَا بِثَلَاثِينَ
 أَلْفًا ، ذَكَرَ أَبُو بَكْرٍ أَنَّ الْغُلَامَ كَانَ ابْنَ عَشْرِ سِنِينَ ، أَوْ ثِنْتَيْ
 عَشْرَةَ))

(أخرجه الدارمي، ١٩٩٦ : ٣٢٩٠)

ความว่า “แท้จริง มีเด็กชายคนหนึ่งกำลังจะเสียชีวิตที่มะดี
 นะฮฺ ขณะที่ทนายทโดยชอบธรรมของเขาอยู่ที่ประเทศซาม
 (ซีเรีย) จึงได้มีการเล่าเรื่องของเขาแก่ ท่านอุมัร บุตรค็อฎ
 ฎ็อบ และได้มีการถามท่านว่า “เด็กคนหนึ่งกำลังจะเสียชีวิต
 เขาทำพินัยกรรมได้หรือไม่?” ท่านอุมัรตอบว่า “ให้เขาทำ
 พินัยกรรมเถิด” เด็กคนนั้นจึงได้ทำพินัยกรรมด้วยกับบ่อใบ
 หนึ่งเรียกว่าบ่อ”ญุซม์”และทนายทของเขาได้ขายบ่อด้วยกับ
 ราคาสามหมื่น ท่านอุมัรได้เล่าอีกว่า “เด็กชายคนนั้นมีอายุ
 สิบปีหรือสิบสองปี”

(al-Darimi, 1966: 3290)

8. การทำพินัยกรรมให้แก่ทารกที่มีอยู่ในท้อง ขณะที่ทำพินัยกรรมถือว่าใช้ได้ และ
 ให้ดำเนินตามพินัยกรรม ถ้าหากทารกนั้นคลอดมาจากท้องมารดา และมีชีวิตอยู่ โดยนับระยะเวลา
 ตั้งแต่ทำพินัยกรรมจนถึงเวลาคลอดได้ไม่ถึงหกเดือน เพราะเวลาหกเดือนนั้นเป็นกำหนดเวลาน้อย
 สุดของระยะเวลาที่ตั้งท้อง(อรุณ บุญชม, ม.ป.ป:5/39)

9. การทำพินัยกรรมนั้นเป็นอิบาตะฮฺที่แสดงถึงความรักดีและเป็นการแสวงหา
 ความใกล้ชิดต่ออัลลอฮฺ โดยใช้ทรัพย์สินบางส่วนเพื่อช่วยเหลือพี่น้องมุสลิมซึ่งเป็นการให้โอกาส
 เสริมสร้างชีวิตใหม่ในสังคมดังนั้นเขาจะได้รับคุณงามความดีและได้รับการอภัยหลังจากที่ได้
 เสียชีวิตลง ดังที่มีรายงานจากท่านญาบิร رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮ์ลุ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((مَنْ مَاتَ عَلَى وَصِيَّةٍ مَاتَ عَلَى سَبِيلٍ وَسُنَّةٍ وَمَاتَ عَلَى تَقِيٍّ
 وَشَهَادَةٍ وَمَاتَ مَغْفُورًا لَهُ))

(أخرجه ابن ماجه، ١٩٩٧ : ٢٧٠١)

ความว่า “ผู้ใดได้ตายไปโดยมีพินัยกรรมไว้ เขาก็ได้ตายไปบนหนทางและแนวทาง และตายไปโดยเป็นผู้ยำเกรง และมีกะลิมะฮ์ และได้ตายไปโดยเขาได้รับการอภัยโทษ”

(Ibn Majah, 1997: 2701)

2.ผลการวิจัยภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยภาคสนามนั้น ได้จากผลของการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ของการการวิจัย รวมถึงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นตอนดังต่อไปนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 3) สาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล และ 4) แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยที่ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัยอย่างสรุปพร้อมกับข้อเสนอแนะดังนี้

1.ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีอายุระหว่าง 46-55 ปีมากที่สุดจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมามีอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมามีอายุระหว่าง 56-65 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมามีอายุระหว่าง 25-35 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมามีอายุระหว่าง 66 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีมุสลิมในอำเภอเมืองสตูล มากที่สุดจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมามุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองสตูลจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาตำแหน่งคอเต็บจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 รองลงมาอิหม่ามจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 รองลงมาบิลาลจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ตามลำดับ

ส่วนระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาสายสามัญของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8

ระดับอนุปริญญาจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 ระดับปริญญาตรีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 และสูงกว่า ปริญญาตรีจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ และระดับการศึกษาด้านศาสนาพบว่า ระดับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีระดับการศึกษามากที่สุดคือ ต่ำกว่ายานะวีญ์จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมาระดับยานะวีญ์จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาระดับปริญญาตรีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 รองลงมาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน ตอบแบบสอบถามถูกมากที่สุดจำนวน 13-18 ข้อ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาตอบถูก 7-12 ข้อจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ รองลงมาตอบถูกจำนวน 19-24 ข้อจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาตอบถูกจำนวน 0-6 ข้อจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 อยู่ในระดับต่ำมาก รองลงมาตอบถูกจำนวน 25-30 ข้อจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

3. สาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

2. ผู้ทำพินัยกรรมนั้นยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 62 คนคิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 10.8 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

3. ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจากไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 66 คนคิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 27 คนคิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

4. ขาดผู้รู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 47 คนคิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

5. ไม่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 41 คนคิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 34 คนคิดเป็นร้อยละ 26.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

6. ผู้ตายทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยขัดกับหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 48 คนคิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

7. เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งในการทำพินัยกรรมเนื่องจากผู้ตายยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม ทายาทไม่กล้าที่จะฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือศาล มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 37 คนคิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

8. ไม่มีแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 18.5 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมา

ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 9.2 ตามลำดับ

9. ผู้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่คนต่างศาสนา มากที่สุดคือ ระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

10. ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยที่ทายาทอื่นๆไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 ตามลำดับ

4.แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ให้อิหม่าม คอเต็บ บิลาตและกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาเพิ่มเติม มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

2. จัดอบรมประชาชนในชุมชนเป็นระยะๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 50 คนคิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 27.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

3. จัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในทุกสถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 และ

ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

4. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลามมากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 53 คนคิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 29 คนคิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

5. ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาตรวจสอบอิหม่ามหรือคณะกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับพินัยกรรม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามให้แก่มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดควรจัดอบรมภายในแก่กรรมการอิสลามและอิหม่าม พร้อมทั้งมีกระบวนการทดสอบ ประเมินผลและติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีความเข้าใจจริงและสามารถนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาแก่คนในพื้นที่ได้

3. ควรจัดให้มีการเรียนการสอนองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในสถาบันภาครัฐและเอกชนทุกระดับ

4. ควรสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในองค์กรระหว่างมัสยิดและสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ทั้งสองจะร่วมมือแก้ไขปัญหารื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม

5. มัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลควรจัดตั้งฝ่ายรับผิดชอบให้คำปรึกษาแก่สัปบุรุษในการแก้ไขปัญหากการทำพินัยกรรมในอิสลาม

6. ควรจัดทำวารสารคู่มือและแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลามโดยกำหนดให้แต่ละมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลบริการแจกจ่ายแก่ผู้ที่ประสงค์

7. ควรมีการร่างเป็นระเบียบการทำพินัยกรรมแบบอิสลามให้ชัดเจนเสมือนกับพินัยกรรมฝ่ายเมือง และมีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการในแต่ละมัสยิด เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำพินัยกรรมให้แก่มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล และเป็นแบบอย่างแก่จังหวัดอื่นๆภายในประเทศ

8. ควรจัดทำข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับองค์ความรู้ เงื่อนไข วิธีการ ขั้นตอนการทำพินัยกรรมในอิสลามให้แก่ผู้ที่สนใจ

9. ควรจัดทำโปรแกรมการประมวลผลการทำพินัยกรรมในอิสลามแบบสำเร็จรูป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในภาคใต้”

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบพินัยกรรมในอิสลามและพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการปฏิบัติจริงของมุสลิมในประเทศไทย”

3. ควรมีการทำวิจัยติดตามและประเมินผลเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนพินัยกรรมในอิสลามตามสถาบันสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้”

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบพินัยกรรมในอิสลามกับการปฏิบัติจริงของมุสลิมหนึ่งจังหวัดของประเทศไทยและหนึ่งรัฐของประเทศมาเลเซีย”

5. ควรมีการวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามกับการปฏิบัติจริงของมุสลิมในกลุ่มประเทศอาเซียน”

บรรณานุกรม

หนังสือ

อัสซัยยิด ซาบิก. 2549. ฟิกฮฺซุซซุนนะฮฺ. แปลโดย สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. กรุงเทพฯ: หจก. จิรรัชการพิมพ์.

บรรจง บินกาซัน. 2547. สารานุกรมอิสลามฉบับเยาวชนและผู้เริ่มสนใจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อัล อะมีน.

มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อับดุลลอฮฺ อัต-ตุวัยญีรียฺ. 2551. อัล-วะศียะฮฺ (การสั่งเสียหรือการทำพินัยกรรม). แปลโดยอิสมาน จารง. กรุงเทพฯ: สำนักงานความร่วมมือเพื่อการเผยแพร่และสอนอิสลาม อรั-ร็อบวะฮฺ.

ส. วงศ์เสงี่ยม. ม.ป.ป. กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัว-มรดก. กรุงเทพฯ: ส. วงศ์เสงี่ยม.

แมลาเนา ซัยยิด อบุล อะลา เมาคูดี. 2545. ตัฟฮีมุลกุรอาน. แปลโดย บรรจง บินกาซัน: บริษัท ออฟเซ็ทเพรส จำกัด.

สำนักงานศาลยุติธรรม. 2554. คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก.

อับดุลเลาะ การ์รีนา. 2551. ศาสตร์แห่งอัลกุรอานและอัศสุนนะฮฺ: โรงพิมพ์หาดใหญ่กราฟฟิก.

-----, 2555. หลักการอิสลาม. ปัตตานี: บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อับดุลวะฮาบ เฮวาซ. 2555. การแบ่งมรดกตามแบบอิสลาม. แปลโดย อับดุลลอฮฺ โต๊ะมิ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนโคโร.

อรุณ บุญชม. ม.ป.ป. อัลฟิกฮฺ (นิติศาสตร์อิสลาม). กรุงเทพฯ: มานพวงศ์เสงี่ยม.

-----, 2529. หะดีษขอเฮียะฮ์. กรุงเทพฯ: มานพวงศ์เสงี่ยม.

อิสมาแอ อาลี. 2545. กฎหมายอิสลาม (ประวัติความเป็นมากฎหมายพินัยกรรม). ปัตตานี: มิตรภาพ.

al-Baihaqi, Abu Bakr Ahmad Ibn Husain Ibn Ali. 1999. Al-Sunan al-Kubra (سنن الكبرى). Vol. 6. Beirut: Dar al-Fikr.

al-Darimi, Abu Muhammad Abdullah Ibn Abd al-Rahman. 1966. Sunan al-Darimi (سنن الدارمي). Vol. 1. Cairo: Dar al-Mahasin.

al-Dar Qutni, Abu al-Hasan Ali Ibn 'Umar. 1966. Sunan al-Dar Qutni (سنن الدارقطني). Vol.3. Cairo: Dar al-Mahasin.

al-Tirmidhi, Muhammad Ibn 'Isa. 1975. Sunan al-Tirmidhi (سنن الترمذي). Vol. 4. Cairo:

Mustafa al-Babi al-Halabi.

Ibn Kathir, Abu Fidaa' Isma'il bin Kathir Alqurashi. 2010. **Tafsir al-Quraan al-'Azim**

(تفسير القرآن العظيم). Vol. 1. Beirut: Maktabat al-Asriyah.

Ibn Majah, Abu Abdillah Muhammad Ibn Yazid al-Qazwini. 1997. **Sunan Ibn Majah**

(سنن ابن ماجه). Vol. 2. s.l.: Dar al-Fikr.

เว็บไซต์

http://www.satunpao.go.th/general_data/?page=2&g=7 (สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2557)

บุคคลานุกรม

มะปู้ยี อาแว. 2556. ให้สัมภาษณ์. 20 กุมภาพันธ์.

สะอาด บิลังโหลด. 2556. ให้สัมภาษณ์. 20 กรกฎาคม.

Prince of Songkla University
Pattani Campus